LW. 43008/84.

Aleg. 72

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowych szkołach rolniczych w Dublanach tudzież o folwarku Dublańskim.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 16. października 1883. uchwalił Wysoki Sejm co następuje:

„1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie szkół „rolniczych w Dublanach i folwarku Dublańskiego z d. 1. października 1883. l. 48062.

„2. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu na przysposobienie materyałów do budowy gmachu „szkolnego dla wyższej szkoły rolniczej w Dublanach kredyt do wysokości 8.000 w. a. na r. 1884."

Na temże samem posiedzeniu uchwalił dalej Wysoki Sejm następującą rezolucyę:

„Wzywa się Wydział krajowy, ażeby przy budowie gmachu szkolnego w Dublanach zbadał „sprawę wewnętrznych komunikacyi i możność, wobec uznanej przez komisyę gospodarstwa krajowego „konieczności umieszczenia tamże dyrekcyi".

Nadto powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 15. października 1883. uchwałę treści następującej:

„Sejm poleca Wydziałowi krajowemu zbadać:

„1. O ile założenie gorzelni gospodarskiej czysto na zysk obrachowanej odpowiada inte- „resom gospodarstwa folwarcznego w Dublanach i może być pokrytem z funduszu dalszej hipotecznej „pożyczki zaciągniętej na majątek Dublany, amortyzowanej z przychodów".

„2. O ile założenie podobnej gorzelni jest pożytecznem dla szkoły wyższej w Dublanach „i istniejącego tamże kursu gorzelnianego jako środek demonstracyjny przy nauce gorzelnictwa i połą- „czonego z tym przemysłem opasu bydła".

„3. Jaką subwencyę byłby gotów udzielić c. k. Rząd na rozszerzony i na racyonalne pod- „stawy tym sposobem sprowadzony kurs gorzelniany".

„Wynik tych badań przedłoży Wydział krajowy Sejmowi na najbliższej sesyi".

I.

W skutek przytoczonej wyżej rezolucyi Wysokiego Sejmu w sprawie budowy gmachu szkolnego w Dublanach, postanowił Wydział krajowy dla ponownego zbadania sprawy powyższej zawezwać na naradę pp. Macieja Moraczewskiego, c. k. Radcę budownictwa, tudzież Władysława Lubomęskiego, dyrektora szkół Dublańskich, i Kazimierza Pańkowskiego, profesora szkoły wyższej.

Na konferencyi odbytej pod przewodnictwem Członka Wydziału krajowego, p. Dr. Józefa Wereszczyńskiego, dnia 20. marca br. w której w miejsce chorego p. Lubomęskiego, wziął udział p. Tomasz Rylski, profesor szkoły wyższej, uznano jednozgodnie w myśl wywodów p. Moraczewskiego:

1. że umieszczenie pomieszkania dyrektorskiego w jednej z bocznych części projektowanego gmachu szkolnego wprawdzie dałoby się przeprowadzić kosztem stosunkowo umiarkowanym, lecz nie osiągnęłoby zamierzonego celu, ponieważ komunikacya pomiędzy rzeczonem pomieszkaniem a resztą ubikacyi gmachu nie byłaby w tym wypadku łatwiejszą i dogodniejszą, aniżeli w razie postawienia osobnego budynku na mieszkanie dyrektora;

2. że dalej łatwą i dogodną komunikacyę z wszystkiemi częściami gmachu szkolnego zapewnić można dyrektorowi jedynie przez pomieszczenie jego mieszkania w środkowej części, co jednakże pociągnęłoby za sobą konieczność rozszerzenia przestrzeni przeznaczonej na korytarze a w następstwie bardzo znaczne podwyższenie kosztów budowy;

3. że wreszcie ze ścisłego połączenia mieszkania dyrektorskiego, zatem także należących do pomieszkania tego kuchni i ubikacyj dla służby, z gmachem szkolnym, wyniknęłoby w każdym razie utrudnienie w utrzymaniu wewnętrznego porządku.

Ze względu na okoliczności powyższe oświadczono się stanowczo za umieszczeniem pomieszkania dyrektorskiego w osobnym budynku, któryby obejmował zarazem mieszkanie dla jednego profesora, mieszkającego dotąd po za obrębem Dublan, oraz o ile możności także jeden pokój dla asystenta.

Podzielając w zupełności zdanie wypowiedziane na konferencyi, poruczył Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 21. marca rb. l. 14.920 p. Moraczewskiemu wypracowanie planu i kosztorysu budynku na pomieszkanie dla dyrektora i profesora. Z zadania tego wywiązał się p. Moraczewski, przedkładając relacyą z dnia 4. sierpnia rb. plan i kosztorys budynku, obejmującego prócz wspomnianych pomieszkań, także bardzo pożądany pokój dla asystenta. Powyższy plan i kosztorys Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wraz z planem i kosztorysem gmachu szkolnego (złożone w kancelaryi sejmowej), przyczem nadmienia, że koszt budowy domu mieszkalnego obliczony przez p. Moraczewskiego na 20.000 złr. w. a. obniży się po zredukowaniu ceny cegły do wysokości kosztów produkcyi tego materyału na mniej więcej 17.500 złr. w. a. Uznawszy potrzebę postawienia budynku mieszkalnego dla dyrektora i profesora, wystosował Wydział krajowy dn. 9. maja rb. l 16.549. do c. k. Namiestnictwa prośbę, ażeby wyjednało u c. k. Ministerstwa rolnictwa subwencyę ze skarbu państwa dorównywującą połowie kosztów projektowanej budowy dodatkowej. Równocześnie zaś upomniał się Wydział krajowy także o podwyższenie rocznej dotacyi państwowej na utrzymanie szkół Dublańskich do wysokości 15.000 złr. w. a., czem załatwił jeden z wniosków posła Antoniewicza, które Wysoki Sejm przekazał był Wydziałowi krajowemu, jako Komisyi specyalnej uchwałą z dnia 14. października 1882. (porówn. sprawozd. Wydz. kraj z dnia 1. październ. 1883. l. 48.062. str. 2 i 3).

Dodać jeszcze wypada, że robiąc użytek z kredytu, jaki Wysoki Sejm przeszłoroczną swą uchwałą otworzył na przysposobienie materyałów do budowy gmachu szkolnego, wypalono w ciągu roku bieżącego w cegielni folwarku Dublańskiego około 400 tysięcy cegły, że więc przy pomocy spodziewanej subwencyi ze skarbu państwa projektowana budowa rozpoczętą być może z wiosną roku 1885., jeżeli Wysoki Sejm na tenże rok przyzwoli na cel powyższy dotacyę w kwocie wyrównywującej dotacyi tegorocznej t. j. w kwocie 8.000 złr. w. a.

II.

W przedmiocie projektu założenia gorzelni gospodarskiej na folwarku Dublańskim, nie mógł Wydział krajowy do tej pory wyrobić sobie zdania.

Z góry bowiem zdaje się nie ulegać wątpliwości, że projekt powyższy okazałby się nieracyonalnym, jeżeliby przy wysokich cenach drzewa opałowego w okolicy Lwowa wypadało kupować materyał opałowy potrzebny dla gorzelni Dublańskiej. — Ocenienie więc projektu zawisło w znacznej części od rozwiązania kwestyi exploatacyi torfu w Dublanach, a wiadomość o stanie obecnym badań tej kwestyi się tyczących, będzie Wydział krajowy miał zaszczyt podać poniżej.

III.

W gronie nauczycieli szkół Dublańskich zaszły w peryodzie objętym niniejszem sprawozdaniem następujące zmiany:

1. Po ustąpieniu profesora p. Zygmunta Strusiewicza i uwolnieniu od obowiązków docenta p. Dra Karola Schweizera, należało postarać się o zastąpienie tego ubytku. Wydział krajowy upoważnił przeto na wniosek Dyrekcyi, poparty przez Kuratoryę, rozporządzeniem z dnia 21. lipca 1883. l. 38.338. wspomnioną Dyrekcyę do rozpisania konkursu na posadę adjunkta do nauki rolnictwa lub do nauki administracyi. W konkursie zgłosiło się wprawdzie trzech kandydatów, lecz Kuratorya orzekła zgodnie z zapatrywaniem Dyrektyi, że żadnego z tych kandydatów uznać nie może za dostatecznie ukwalifikowanego do zajęcia obsadzić się mającej posady, wskutek czego Wydział krajowy uchwałą z dnia 28. grudnia 1883. l. 62.129. postanowił na razie nie obsadzać rzeczonej posady, a poruczyć staraniom Dyrekcyi wyszukanie odpowiedniego kandydata w drodze poufnego porozumienia się. Starania te jednak dotąd nie osiągnęły pożądanego skutku, pomimo, że Wydział krajowy oznajmił z góry, że kandydatowi szczególnie uzdolnionemu gotów jest przyznać oprócz płacy w kwocie 800 złr w. a. odpowiedni dodatek osobisty.

2. W osobie wspomnionego już Dra Karola Schweizera ubył docent, który obok pewnego działu nauki administracyi wykładał także „zasadnicze pojęcia prawne“ i „ustawy rolne“. Do objęcia wykładu tego powołał przeto Wydział krajowy za zgodą kuratoryi dekretem z dnia 12. grudnia 1883. l. 59.936. p. Edmunda Mochnackiego, radcę Wydziału krajowego.

3. Z końcem Września 1883. zachorował obłożnie profesor p. Zygmunt Kahane. W skutek tego rozdzielono wykłady p. Kahanego pomiędzy p. Michała Kociubę, asystenta, i dr. Stanisława Kruszyńskiego, docenta zoologii.

Ze względu zaś na zwiększenie się czynności pp. Kociuby i dra Kruszyńskiego, udzielił Wydział krajowy pierwszemu z nich rozporządzeniem z dnia 4. Kwietnia r. b. l. 11.200 remuneracyę w kwocie 200 zł., a p. dr. Kruszyńskiemu podwyższył na wniosek dyrekcyi płacę najpierw dekretem z dnia 14. Grudnia 1883 l. 53966 do 55 zł. miesięcznie, a następnie dekretem z dnia 31. Grudnia 1883 l. 62746 do 60 zł. miesięcznie.

Nadto zgodził się Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 11. Stycznia r. b. l. 1454 na wniosek dyrekcyi, aby p. dr. Kruszyński przez czas nieobecności p. Kahanego, brał udział w posiedzeniach kolegium nauczycieli z głosem stanowczym.

Z innych spraw tyczących się szkół Dublańskich zasługuje na wzmiankę co następuje:

1. Przychylając się do wniosku dyrekcyi szkół Dublańskich, postanowił Wydział krajowy wprowadzić do szkoły wyższej treściwe wykłady z niektórych nauk humanitarnych i wstawić do preliminarza na rok 1885 kwotę 600 zł. na remuneracyę dla docenta historyi i literatury polskiej jako przedmiotów nie obowiązkowych.

2. Na podstawie relacyi tejże dyrekcyi polecił Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 18. Grudnia 1883 L. 60806 otworzyć z dniem 1. Stycznia 1884 stacyę kontroli nasion w Dublanach, mianując równocześnie kierownikiem stacyi p. dr. Emila Godlewskiego, profesora szkoły wyższej.

3. Komitet c. k galic. Towarzystwa gosp. wniósł do Wydziału krajowego nad podstawie uchwały sekcyi chmielu tegoż Tpwarzystwa prośbę, aby w Dublanach założoną została stacya eksperymentalna tak uprawy różnych gatunków chmielu, jako też prób z roźnemi sposobami tej uprawy. W skutek prośby powyższej zaś Wydział krajowy wezwał Dyrekcyę szkół Dublańskich rozporządzeniem z dnia 30. Kwietnia r. b. L. 18171, ażeby wspólnie z kilku członkami grona nauczycielskiego zajęła się zbadaniem sprawy i przedłożyła plan projektowanej stacyi doświadczalnej.

4. Na wniosek dyrekcyi szkół Dublańskich, poparty usilnie przez Kuratoryę. wyznaczył Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 27. Maja r. b. L. 26629, profesorowi szkoły wyższej p. dr. Emilowi Godlewskiemu z funduszu dyspozycyjnego zasiłek w kwocie 300 zł. na wycieczkę naukową, mającą na celu zwiedzenie zagranicznych szkół rolniczych i stacyi doświadczalnych oraz zapoznanie się z ich urządzeniem.

5. Rozporządzeniem z d. . . . . . 1883 L. 53967, ustanowił Wydział krajowy wspólnego odpowiedzialnego kasyera dla szkół i folwarku z płacą roczną w kwocie 800 zł., z której $^3/_4$ przypada na rachunek szkół, a $^1/_4$ na rachunek folwarku.

Do szkoły wyższej uczęszczało w rokuszkolnym $188^3/_4$ ogółem 86 słuchaczy, z których uczni zwyczajnych 66, uczni nadzwyczajnych 10, i hospitantów 10. Szkoła niższa zaś wraz z kursem melioracyjnym liczyła w tymże roku 36 uczniów.

IV.

Przechodząc do spraw folwarku Dublańskiego, nadmienia Wydział krajowy przedewszystkiem, że po znalezieniu na gruntach folwarcznych odpowiedniego materyału do wyrobu rur drenowych, wyrobiono w roku bieżącym rur takich przeszło 70.000, a zdrenowano około 48 morgów pola, przyczem koszt drenowania wynosił przeciętnie 40 zł na morg.

Podobnież zrobiła postęp melioracya łąk, gdyż nietylko ukończono już z dobrym skutkiem robotę około rowów odwadniających na długości 8000 metrów, ale także wykonano już oko 700 metrów b. rowów, mających służyć do zalewania powierzchni osuszonej.

Co się tyczy projektowanej eksploatacyi torfu Dublańskiego, to Wydział krajowy zaprosił pismem z dnia 11. Marca r. b. L. 12171 p. Stanisława Żeleńskiego z Grodkowic, jako znanego zaszczytnie z racyonalnie prowadzonej eksploatacyi torfu, aby przybył do Dublan w celu zbadania sprawy na miejscu. Zaproszeniu temu p. Żeleński w czerwcu r. b. uczynił zadość a po odbytej naradzie ugodził dla folwarku Dublańskiego wprawnego podmajstrzego do wydobywania torfu. Pod kierunkiem tego podmajstrzego wydobywano torf za pomocą torfiarki Brozowsky'ego przez cały przeciąg lata o ile na to pozwalała pogoda, tudzież suszono i układano takowy według wskazówek p. Żeleńskiego. Wśród tych robót jednak zrobiono spostrzeżenie, że torf Dublański, chociaż dobrze już przesuszony, po jednodniowym zaledwie deszczu znów rozmaka, okoliczność zaś powyższa utrudniająca eksploatacyę wzbudziła oraz wątpliwość, czy torf ten nie jest za mało zbitym, aby mógł być przysposobionym do użytku i użytym z korzyścią bez poprzedniego wymieszania maszynowego.

Przysposobione tymczasem około 120—130 pryzm torfu obejmujących po 2000—2400 cegiełek, posłużą do wykonania prób potrzebnych do rozstrzygnięcia kwestyi urządzenia racyonalnej eksploatacyi torfu Dublańskiego.

Na podstawie wywodu powyższego Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowych szkołach rolniczych w Dublanach, tudzież o folwarku Dublańskim z dnia 6. Października r. b. L. 43.008.

2. Sejm zgadza się na budowę domu, obejmującego mieszkania dla Dyrektora szkół Dublańskich tudzież jednego profesora i jednego asystenta szkoły wyższej pod warunkiem, że połowę kosztów tej budowy które nie mają przenosić 17.500 zł. pokryje c. k. Rząd ze skarbu państwa.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu zarządzić rozpoczęcie budowy gmachu szkolnego dla wyższej szkoły rolniczej w Dublanach w roku 1885 i otwiera mu na ten cel kredyt do wysokości 8000 zł. na rok rzeczony.

We Lwowie d. 6. Października 1884.

Z Rady Wydziału krajowego Król. Galicyi i Lodomeryi wraz z Wiel. Ks. Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

Dr. Zyblikiewicz w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.